

บทที่ 5 บรรษัทข้ามชาติ

1. ความนำ

บรรษัทข้ามชาติเป็นกิจการที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของภาคเอกชนที่ไปลงทุนในต่างประเทศไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะที่เป็นเจ้าของบริษัทลูกโดยสมบูรณ์ (wholly-owned subsidiary) โดยการซื้อบริษัทในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมมาดำเนินการต่อ หรือโดยการบุกเบิกกิจการขึ้นใหม่หรืออาจเป็นไปในลักษณะของบริษัทร่วมทุน (Joint venture) ก็ตาม วิชาธุรกิจเหล่านี้ย่อมจะมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนาไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าประเทศกำลังพัฒนานั้น ๆ จะมีความสามารถและอำนาจในการต่อรองถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากบริษัทต่างชาติ ตลอดจนรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนา ก็ควรมีการวางแผนการสร้างมาตรฐานและนโยบายต่าง ๆ สำหรับรองรับการเข้ามาตั้งกิจการของบรรษัทข้ามชาติเพื่อที่จะไม่เกิดการเสียเปรียบหรือถูกครอบงำโดยบรรษัทข้ามชาติบางราย สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับก็คือก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นผลที่เกิดจากการลงทุนของบริษัทต่างชาติที่นำทั้งเงินทุนและเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิต การสร้างงาน การจ้างงาน ฯลฯ

2. คำจำกัดความและการเรียกชื่อ

บรรษัทข้ามชาติ มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีก ได้แก่ วิชาธุรกิจระหว่างชาติ บริษัทนานาชาติ ฯลฯ และชื่อของบรรษัทข้ามชาติในภาษาอังกฤษก็มีหลากหลายเช่นกัน อาทิ

Multinational Company หมายถึง บริษัทที่ดำเนินกิจการที่สำคัญของบริษัท ไม่ว่าจะ เป็นหัตถอุตสาหกรรมหรือการให้บริการมากกว่าสองประเทศขึ้นไป¹

Multinational Corporations เป็นการดำเนินงานกิจการของบริษัทข้ามชาติในหลาย ๆ ประเทศโดยไม่ได้มุ่งหวังว่าจะได้กำไรสูงสุด ในหน่วยผลิตใดหน่วยผลิตหนึ่งที่ตั้งอยู่ในแต่ละประเทศ แต่มุ่งหวังที่จะได้กำไรสูงสุดจากกลุ่มบริษัททั้งหมด²

Multinational Enterprise เป็นบริษัทที่บริหารควบคุมและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (ทั้งหมดหรือบางส่วน) ที่ก่อให้เกิดรายได้มากกว่า 1 ประเทศขึ้นไป โดยผ่านการเข้าร่วมในการผลิตระหว่างประเทศหรือการผลิตข้ามพรมแดนโดยการผ่านการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ³

บริษัทข้ามชาติจะมีถิ่นกำเนิดและสำนักงานอยู่ในเมืองแม่ของตนก่อน โดยได้ประกอบธุรกิจและการค้าขนาดใหญ่ และต่อมาภายหลังได้ขยายกิจการออกไปเปิดดำเนินการกิจการสาขาที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับรูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่ออกไปดำเนินการอยู่ในต่างประเทศก็จะแตกต่างกัน กล่าวคือ บางบริษัทจะนำเงินทุนของตนเข้าไปลงทุนทั้งหมด บางบริษัทจะเข้าไปร่วมลงทุนกับเจ้าของเงินทุนในประเทศนั้น และบริษัทข้ามชาติบางรายก็ไม่ได้เป็นของชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งในเรื่องของรูปแบบและคำจำกัดความของบริษัทข้ามชาตินี้ นอกจากที่จะมีการเรียกชื่อและให้ความหมายไว้ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ศาสตราจารย์ริชาร์ด รอบบินสัน แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดแบ่งบริษัทข้ามชาติออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ⁴

1) *International Corporation* เป็นบริษัทข้ามชาติที่รวมเอกสารดำเนินงานทุกด้าน นับตั้งแต่การวางแผนนโยบายจนถึงการบริหารงานไว้ที่จุดศูนย์กลางแห่งเดียว คือ ที่สำนักงานใหญ่ในเมืองแม่ โดยทางสำนักงานใหญ่จะตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นต่างหาก ทำหน้าที่บริหารและควบคุมวิสาหกิจในต่างประเทศโดยเฉพาะ นโยบายหลักของบริษัทข้ามชาตินี้มุ่งหาตลาดต่างประเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมถึงการนำเงินเข้าไปลงทุนทำการผลิตและการจำหน่ายโดยตรงด้วยตนเอง ทรัพยากรสำคัญ ๆ อาทิเช่น เครื่องจักร วัตถุดิบ และเจ้าหน้าที่บริหารงานระดับสูงส่วนมากมาจากเมืองแม่ เรียกได้ว่า ส่วนใหญ่ของบริษัทข้ามชาติประเภทนี้ ยังมีลักษณะแสดงให้เห็นถึงชาติที่เป็นแหล่งกำเนิดได้ชัดเจนว่าเป็นของประเทศใด เช่น เป็นบริษัทของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ หรือญี่ปุ่น เป็นต้น

2) *Multinational Corporation* คือ บริษัทที่เข้าไปตั้งกิจการสาขาดำเนินการในต่างประเทศ โดยที่โครงสร้างและนโยบายของสาขาเหมือนกับสำนักงานในเมืองแม่ทุกประการ แต่ทรัพยากรทุกชนิดที่ใช้ ตลอดจนการวิเคราะห์และค้นคว้าเกี่ยวกับด้านการผลิตต่าง ๆ สามารถทำ

ได้โดยสะดวกโดยไม่คำนึงถึงประเทศแม่ อย่างไรก็ตามก็ถือกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของและอำนาจการบริหารงานของบรรษัทข้ามชาติประเภทนี้ยังเป็นของสำนักงานใหญ่ในเมืองแม่ทุกประการ

3) **วิสาหกิจในรูป Transnation** คือบรรษัทข้ามชาติในรูปของ Multinational ในข้อ 2) แต่ว่ากรรมสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของบริษัทประเภทนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลชาติต่าง ๆ ไม่ต้องเจริญรอยตามการดำเนินงานของสำนักงานใหญ่ในเมืองแม่

4) **วิสาหกิจในรูป Supranational** เป็นวิสาหกิจในรูปของ Transnational คือ ไม่เป็นของชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ แต่การก่อตั้งขึ้นทำโดยข้อตกลงระหว่างประเทศ และดำเนินการจดทะเบียนกับสถาบันหรือองค์การระหว่างประเทศ โดยทางวิสาหกิจจะต้องจ่ายค่าบริการสำหรับการให้คำปรึกษา แนะนำ และคำปรึกษาต่าง ๆ ให้กับทางสถาบัน

จากความหมายของบรรษัทข้ามชาติที่กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บรรษัทข้ามชาติเป็นวิสาหกิจระหว่างประเทศที่ดำเนินธุรกิจการผลิตและการค้าในระดับโลก โดยถือว่าตลาดโลกหรือส่วนใหญ่ของตลาดโลกเป็นตลาดการค้าของตน แต่ในการดำเนินกิจการของบรรษัทข้ามชาติส่วนใหญ่ต้องกระทำอย่างระมัดระวังไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวางนโยบายหรือการตัดสินใจในการดำเนินการที่เต็มไปด้วยความซับซ้อน ทั้งนี้เนื่องจากบรรษัทข้ามชาติเหล่านี้เข้าไปตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งแต่ละประเทศก็มีนโยบายที่แตกต่างกัน รวมทั้งยังมีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เศรษฐกิจและสังคมและกฎหมาย

3. กำเนิดของบรรษัทข้ามชาติ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้าของโลกฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็วและมีปัญหาขัดแย้งที่สำคัญเกิดขึ้น คือ ปัญหาที่ว่าควรจะปล่อยให้การค้าของโลก หรือการค้าระหว่างประเทศ ดำเนินไปอย่างเสรี หรือจะให้แต่ละประเทศทำการคุ้มครองป้องกันไม่ให้สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาทำลายอุตสาหกรรมและการค้าภายในประเทศของตน ซึ่งในที่สุดส่วนใหญ่ก็มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่าควรปล่อยให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี อย่างไรก็ตาม ท่าทีที่ผ่านมาแม้ว่าประเทศส่วนใหญ่จะอ้างว่าตนมีนโยบายการค้าเสรี แต่ตามความเป็นจริงแล้วประเทศที่กล่าวเช่นนั้นทุกประเทศต่างก็สร้างขวากหนามกีดกันหรือป้องกันเศรษฐกิจภายในของตนอยู่ดี เช่น การตั้งกำแพงภาษี การกำหนดโควตาคำนำเข้า เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นได้ชัดจากประเทศที่เรียกตัวเองว่าประเทศผู้นำทางอุตสาหกรรม 10 ประเทศ นอกจากนั้น บทบาททาง

การเมืองระหว่างประเทศยังเข้ามาแทรกแซงอยู่ในเรื่องการค้าระหว่างประเทศอย่างแยกกันไม่ออก ดังนั้น การค้าเสรีระหว่างประเทศที่แท้จริงจึงหาได้ยาก แต่ละประเทศต่างก็พยายามรักษาผลประโยชน์ของตนทั้งสิ้น การที่ประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันทางการค้าและพัฒนาการค้าระหว่างประเทศโดย UNCTAD⁵ (United Nations Conference on Trade and Development) ทำหน้าที่ให้ประเทศต่าง ๆ ดำเนินการค้ากันได้อย่างสะดวกปราศจากขวากหนามหรือกำแพงภาษี และข้อกีดกันต่าง ๆ นั้น ในทางปฏิบัติทำได้ทำประโยชน์ให้กับตนในทางการค้าไม่

ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศหาความเสรีอย่างแท้จริงไม่ได้ วิชาทฤษฎีใหญ่ ๆ ในประเทศที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราก้าวหน้าที่สูงมากทุกปี วิชาทฤษฎีเหล่านี้จะเห็นตัวอย่างที่คุ้น ๆ หูกัน เช่น บริษัทคอลลเกตปาล์มโอลิฟ, ซิงเกอร์, ไอ.บี.เอ็ม., ไอ.ที.ที., ฟิลลิปส์, ไบเออร์ และดันลอป เป็นต้น นอกจากจะผลิตสินค้าขึ้นขายในประเทศกำเนิดของตนเองแล้ว ยังส่งออกไปจำหน่ายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในขณะเดียวกัน บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ก็ต้องหาช่องทางหลบหลีกอุปสรรคจากเรื่องความไม่สะดวกในทางการค้าของตน ประกอบกับเหตุผลที่ว่าในสมัยนี้เทคโนโลยีทางด้านต่าง ๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างมาก เทคนิคการผลิต สูงขึ้น การคมนาคมและขนส่งสะดวก การบริหารงานหรือการควบคุมสั่งการถึงแม้จะอยู่กันคนละซีกโลกก็สามารถทำได้อย่างง่ายดาย

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้บริษัทใหญ่ ๆ ที่ทำการผลิตสินค้าได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญเติบโต ซึ่งพอจะลำดับได้ดังนี้

ระยะแรก เป็นระยะที่แสวงหาตลาดจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศ ระยะนี้บริษัทผู้ผลิตส่งสินค้าที่ผลิตออกมาได้ไปจำหน่ายในประเทศต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยตั้งให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งในแต่ละประเทศ เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าของตน

ระยะที่สอง การส่งสินค้าไปขายในตลาดต่างประเทศ ได้เพิ่มปริมาณมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง และมีช่องทางที่จะเพิ่มปริมาณขายได้เรื่อย ๆ ยอดการขายในบางประเทศสูงมาก และมีสภาพแวดล้อมดี ทางบริษัทในเมืองแม่จึงคิดขยายด้วยการเข้ามาตั้งระบบการค้าด้วยตนเอง หรือตั้งเป็นบริษัทจำหน่ายด้วยตนเอง

ระยะที่สาม ยอดขายมีปริมาณมากพอ คู่กับการลงทุน และมีช่องทางที่จะเป็นสะพานขยายตลาดไปยังประเทศใกล้เคียงอื่น ๆ ทางบริษัทในเมืองแม่จึงดำเนินการนำเงินเข้ามาลงทุนด้วยตนเอง หรือร่วมทุนกับนายทุนของประเทศนั้น ๆ หรือนายทุนชาติอื่นตั้งโรงงานอุตสาหกรรมโดยอาจจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภทสังตั้งขึ้นส่วนเข้ามาประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูป

หรือโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำการผลิตทุกชั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งก็หมายความว่า ระยะเวลาที่สามนี้เป็นระยะที่พัฒนาด้วยการรวมเอาช่างงานผลิตและการจำหน่ายมารวมกันไว้อย่างสมบูรณ์แบบและบริษัทข้ามชาติที่จะกล่าวถึงต่อไปก็คือ บริษัทที่มีกิจการสมบูรณ์แบบดังที่กล่าวมาในระยะเวลาที่สามนี้

การนำเงินเข้าไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูงมาก และก็ต้องเสี่ยงภัยมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดมีเหตุการณ์ผันผวนทางการเมืองขึ้นในประเทศที่เข้าไปลงทุน ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้แก่ ประเทศที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจอยู่อย่างชะงักเข้มนั้นทั้งในเอเชีย ออฟริกา อเมริกากลาง และอเมริกาใต้ แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าจะต้องลงทุนและต้องเสี่ยงอยู่มาก แต่นักลงทุนก็ยอม ทั้งนี้ ก็เพราะกำไรหรือผลตอบแทนจากการลงทุนมีอัตราสูง คู่กันกับการที่จะเสี่ยงเป็นอย่างไร และเหนือสิ่งอื่นใดการเข้าไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ ก็เพื่อที่จะปกป้องตลาดการค้าของตนไม่ให้สูญหายไปนั่นเอง

สำหรับการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจประเภทต่าง ๆ นั้นปัจจุบันนี้มีลักษณะที่เปลี่ยนไปจากแต่ก่อนมาก กล่าวคือ แต่เดิมบริษัทข้ามชาติมักให้ความสนใจต่อการลงทุนจำนวนมหาศาล อาทิเช่น การลงทุนในกิจการรถไฟ เหมืองแร่ ฯลฯ แต่ขณะนี้บริษัทข้ามชาติได้หันมาให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เทคนิคและวิทยาการขั้นสูง ดังจะเห็นได้จากตัวเลขเปรียบเทียบการลงทุนในต่างประเทศของชาวอเมริกัน กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ. 2440 ร้อยละ 59 ของเงินที่นำไปลงทุน เป็นการลงทุนทางด้านเกษตรกรรมเหมืองแร่ และกิจการรถไฟ แต่ในปี พ.ศ. 2512 การลงทุนในด้านดังกล่าวข้างต้นเหลือเพียงร้อยละ 11 เท่านั้น ซึ่งตรงข้ามกับการลงทุนของกิจการอุตสาหกรรมในช่วงเวลาเดียวกันได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 40 ของเงินลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด

4. บทบาทของบริษัทข้ามชาติที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากมีพื้นฐานทางด้านเกษตรกรรมด้านเดียว จึงได้มีการเร่งรัดให้ประเทศก้าวเข้าสู่อุตสาหกรรม เพื่อเป็นการเสริมช่องว่างจากสินค้าเกษตรกรรมซึ่งมีราคาไม่แน่นอน ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้จำนวนไม่น้อยมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ขาดแคลนเงินทุนและความรู้ทางด้านเทคโนโลยี จึงได้มีการเปิดโอกาสให้บริษัทต่างประเทศที่ต้องการเข้ามาลงทุน สามารถเข้ามาลงทุนได้โดยได้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีเข้าไปในประเทศกำลังพัฒนาและมีการขุดค้นนำเอาทรัพยากรออกมาใช้ประโยชน์

การที่บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา อาจแบ่งจากสาเหตุได้ดังนี้

1) อัตราค่าไรหรือผลตอบแทนในประเทศกำลังพัฒนาสูงกว่าประเทศแม่ที่บริษัทข้ามชาติตั้งอยู่ เนื่องจากค่าแรงงานถูก การแข่งขันมีน้อย และมีโอกาสผูกขาดได้มากกว่า

2) บริษัทข้ามชาติสามารถครองตลาดต่างประเทศได้กว้างขวางกว่าการผลิตในประเทศตนเองแล้วนำไปขาย เป็นการประหยัดค่าขนส่ง หลีกเลียงอากรขาเข้าซึ่งเป็นการอาศัยประโยชน์จากนโยบายกีดกันสินค้าเข้าของบางประเทศ

3) สิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังพัฒนาเสนอให้ เช่น การลดหย่อนภาษีต่าง ๆ ฯลฯ

4) ได้รับการส่งเสริมจากประเทศแม่ให้ขยายการลงทุนไปในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีโครงการค้ำประกันการลงทุนในต่างประเทศ (investment guarantee program) ในกรณีที่ถูกโอนกิจการเป็นของรัฐ และมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดมลภาวะมาก ๆ ออกไปตั้งในต่างประเทศ เป็นต้น

5) เพื่อทำการขุดค้นทรัพยากรธรรมชาติในต่างประเทศ ฯลฯ

5. ข้อดีและข้อเสียของบริษัทข้ามชาติ

1) บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ ถึงแม้จะมีผลดีในด้านการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาสู่ประเทศซึ่งทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต มีการสร้างงานใหม่เกิดขึ้น ฯลฯ แต่ก็มีผลเสียหลายข้อด้วยกัน เช่น ก่อให้เกิดโครงสร้างเศรษฐกิจแบบทวิลักษณะ (Dualism) ก่อให้เกิดความแตกต่างในภาคของเศรษฐกิจ กล่าวคือ ภาคเศรษฐกิจที่บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ลงทุนอยู่จะใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จ่ายค่าตอบแทนสูง เพราะมีกำไรสูง ส่วนภาคเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยผู้ลงทุนในประเทศมักจะมีลักษณะที่ด้อยกว่ามาก เมื่อบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ขยายทุน ขยายกิจการช่องว่างเหล่านี้จะยิ่งกว้างขึ้น และก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้สามารถพัฒนาไปสู่การผูกขาดได้ และก่อให้เกิดการพึ่งพาทางเทคโนโลยีที่ไม่จบสิ้น

2) ในด้านการนำเงินทุนเข้ามาในประเทศ เช่นตัวอย่างในประเทศลาตินอเมริกา ระหว่าง ค.ศ. 1957 ถึง 1965 บริษัทข้ามชาติเหล่านี้นำเงินเข้ามาลงทุนเพียง 17% ที่เหลืออีก 83% เป็นเงินออมภายในประเทศ เช่นเดียวกับในประเทศไทย การลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นใน

ประเทศไทย อาศัยสินเชื่อในประเทศผ่านทางสาขาของ Bank of Tokyo และ Mitsui Bank ในประเทศไทยซึ่งจะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติเหล่านี้จะใช้เงินทุนในการลงทุนจากเงินออมภายในประเทศจำนวนมากกว่า ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากต่างก็ประสบกับปัญหาขาดแคลนเงินออมเพื่อการลงทุนที่เพียงพออยู่แล้ว นอกจากนี้บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ยังมีหลักประกันที่มั่นคงในการกู้เงินมากกว่านายทุนในประเทศ และมีความเสี่ยงน้อยกว่า

6. อนาคตของบริษัทข้ามชาติ

บริษัทข้ามชาติ ดำเนินการโดยอาศัยตลาดโลกหรือประเทศต่าง ๆ หลาย ๆ ประเทศเป็นตลาดการค้าของตน การดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจเหล่านี้ อาจจะมีบางครั้งที่บางประเทศไม่ค่อยจะพอใจ ด้วยเหตุที่ว่าบริษัทข้ามชาติดังกล่าวเป็นกิจการขนาดใหญ่ มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจมาก และมีไม่น้อยที่เมื่อเข้าไปดำเนินกิจการในประเทศต่าง ๆ แล้ว ผลปรากฏว่ากิจการอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันที่ดำเนินการอยู่ก่อนแล้วโดยคนภายในประเทศได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก เพราะสู้ไม่ได้ทั้งในแง่เงินทุนและในเรื่องคุณภาพของสินค้าที่ผลิตได้ ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การที่บริษัทข้ามชาติต้องทุ่มเงินทุนไปลงยังประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และในขณะที่ธุรกิจของบริษัทข้ามชาติกำลังขยายตัวไปอย่างรวดเร็วแล้วนั้น ปรากฏว่านโยบายทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศที่เข้าไปลงทุนมีที่ท่าว่าจะเปลี่ยนแปลงและมีผู้หวังว่าบริษัทข้ามชาติอาจจะถูกยึดเป็นของรัฐบาล หรือมีที่ท่าจะเป็นอันตรายต่อการประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติของตน ทำให้บริษัทข้ามชาติบางรายเข้าไปแทรกแซงการเมืองภายในประเทศที่เข้าไปประกอบการ ซึ่งเรื่องนี้เกิดขึ้นมาแล้ว กล่าวคือได้มีบริษัทข้ามชาติอเมริกันบริษัทหนึ่งเข้าไปใช้อิทธิพลทางการเงินของตน หนุนหลังพรรคการเมืองของประเทศในอเมริกาได้ประเทศหนึ่ง เพื่อไม่ให้พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามได้รับเลือกขึ้นเป็นรัฐบาลของประเทศนั้นเพราะจะไม่เป็นผลดีต่อบริษัทของตน

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น ทำให้รัฐบาลของประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศไม่ค่อยไว้ใจบริษัทข้ามชาติ แม้ว่าบริษัทข้ามชาติจะมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศชาติก้าวหน้าไปเร็วขึ้นด้วยการนำเงินทุนเข้าไปลง นำเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ เข้าไปใช้ทำให้มีการผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนทำให้การจ้างงานขยายตัว และรัฐบาลมีรายได้จากภาษีต่าง ๆ เพิ่มขึ้นก็ตาม หากบริษัทข้ามชาติตั้งเป้าหมายที่จะป้องกันตลาดการค้าของตนในต่างประเทศด้วยการเข้าไปลงทุน

ทำการผลิตสินค้าในประเทศนั้น ๆ ก็คงจะขยายตัวออกไปได้ช้าลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา

เกี่ยวกับเรื่องอนาคตของบริษัทข้ามชาติ ศาสตราจารย์โฮเวิร์ด เฟลมมัตเตอร์ ให้ความเห็นว่าการผลิตของโลกในอนาคตส่วนใหญ่จะตกอยู่ในกำมือของบริษัทข้ามชาติ จำนวน 300 หรือ 400 บริษัทเท่านั้น โดยเขาได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า บริษัทข้ามชาติต่างก็ได้ตั้งเป้าหมายในการขยายตัวของกิจการของตนไว้โดยทั่วไปในอัตราร้อยละ 7 ต่อปี แต่ถ้าบริษัทที่ไม่ใช่บริษัทข้ามชาติจะเติบโตเพียงร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งในอัตราดังกล่าวย่อมจะมีทางที่จะเป็นไปได้ว่า ผลผลิตของบริษัทข้ามชาติอาจมีสัดส่วนถึงร้อยละ 50 ของผลผลิตทั้งโลกในปี ค.ศ. 2005 และจะเป็นร้อยละ 80 ของผลผลิตทั้งโลกในปี ค.ศ. 2040 อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะถึงเวลานั้น บรรดาบริษัทข้ามชาติทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา ของยุโรป และของญี่ปุ่น คงจะต้องมีการฉีกกำลังต่อสู้กัน โดยต้องทำการปรับปรุงนโยบายการดำเนินงานตลอดจนเป้าหมายการผลิต ยุทธวิธีการผลิต และการจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเหนือสิ่งอื่นใดคงจะต้องทำการปรับปรุงให้ผสมผสานกับนโยบายทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของประเทศที่นำเงินทุนเข้าไปลงทุน

ราล์ฟ เอฟ. ยัง รองประธานอาวุโสของ Bank of America ได้ให้ข้อคิดในเรื่องนี้ไว้ว่า ทั้งผู้บริหารของรัฐบาลของประเทศที่มีบริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนและบริษัทข้ามชาติที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ควรจะได้ทำความเข้าใจกันตั้งแต่ต้นก็คือ ประการแรก บริษัทข้ามชาติที่บริษัทแม่ถือกรรมสิทธิ์หุ้นของตนไว้ทั้งหมด ควรแบ่งขายหุ้นให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในประเทศนั้นมีส่วนร่วมลงทุนเป็นเจ้าของในสัดส่วนที่เป็นธรรม ประการที่สอง ควรจะจ้างและแต่งตั้งบุคคลผู้มีความสามารถในท้องถิ่นให้เข้าร่วมในการบริหารงานและการทำงานของบริษัท โดยไม่ต้องเอาคนของชาติเจ้าของวิสาหกิจเป็นใหญ่ และหากเป็นไปได้ควรจะมีการโยกย้ายคนในท้องถิ่นให้เข้าไปทำงานในสำนักงานใหญ่ในเมืองแม่บ้าง และประการที่สาม บริษัทข้ามชาติจะต้องดำเนินการในรูปของการร่วมทุน ร่วมหุ้น หรือร่วมลงทุนในประเทศที่สามให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศต่าง ๆ ที่พร้อมจะรับการลงทุนของบริษัทข้ามชาติ ก็ควรจะได้พิจารณาปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ซึ่งไม่เป็นธรรม และจะเป็นสาเหตุทำให้การดำเนินธุรกิจขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

7. ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ

เนื่องจากแต่เดิมเคยมีความเชื่อกันว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติคือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantages) ของประเทศนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีต้นทุนแรงงานที่ต่ำ มีแรงงานไม่มีฝีมือจำนวนมาก ขนาดของตลาดในประเทศใหญ่ และมีการปกป้องตลาดให้นักลงทุนโดยรัฐหรือการผูกขาด แต่ปัจจุบันความเชื่อเหล่านั้นอาจไม่เป็นจริงไปทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากเราจะพบว่า มีหลายประเทศที่ไม่ได้มีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบดังกล่าว เช่น ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น ยังมีการลงทุนจากต่างประเทศและพัฒนาได้เติบโตมากกว่าประเทศที่มีปัจจัยครบถ้วนตามแนวคิดข้างต้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการพิจารณาแต่เพียงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติในปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนในปัจจุบัน ได้แก่ ปัจจัยภายในของแต่ละประเทศ ปัจจัยในระดับธุรกิจของผู้ลงทุน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเดียวกัน ฯลฯ จากผลการศึกษาของ UNCTAD ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในประเทศต่างๆ ของบริษัทข้ามชาติ (TNCs)⁶ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเทศผู้รับทุน (host country) โดยตรง ได้แก่ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของธุรกิจ (ownership-specific advantage) ความได้เปรียบของประเทศผู้รับทุน (locational advantage of host country) ความสามารถของธุรกิจในการจัดการ (internalization) ซึ่งปัจจัยที่สองนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากเป็นพิเศษ เพราะเป็นปัจจัยเดียวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของประเทศผู้รับทุน คือ

- ปัจจัยด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Policy

Framework for FDI⁷)

- ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ (Business Facilitation)
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประเทศ (Economic Determinant)

ตารางที่ 5-1 ปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบของประเทศผู้รับทุน

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประเทศ		การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ
	วัตถุประสงค์การลงทุน	ตัวกำหนดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	
<ul style="list-style-type: none"> - เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม - ระเบียบเกี่ยวกับการเข้า-ออกตลาด - มาตรฐานการปฏิบัติต่อธุรกิจต่างชาติ - นโยบายการกำหนดโครงสร้างตลาด และการแข่งขัน - ความตกลงระหว่างประเทศ - นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ - นโยบายการค้า - นโยบายภาษี 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเจาะตลาด - เพื่อแสวงหาทรัพยากร - เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขนาดของตลาด - อัตราการเติบโตของตลาด - การเชื่อมโยงต่อตลาดโลก และภูมิภาคโดยรอบ - โครงสร้างของตลาด - ความต้องการของตลาด - วัตถุประสงค์การผลิต - แรงงานไร้ฝีมือราคาถูก - แรงงานมีฝีมือ - เทคโนโลยี การวิจัยพัฒนา - ลักษณะกายภาพของสาธารณูปโภค - ระดับต้นทุนที่เหมาะสมกับระดับประสิทธิภาพการผลิต - ต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ - การเป็นสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการลงทุน (การสร้างภาพพจน์ การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการลงทุน และการอำนวยความสะดวกการลงทุน) - การให้สิทธิพิเศษการลงทุน - ต้นทุนแอบแฝงและประสิทธิภาพของการจัดการ - ความเป็นมิตรทางสังคม - การให้บริการหลังการลงทุน

1) ปัจจัยด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนจากต่างประเทศ

นโยบายในเรื่องนี้แบ่งออกเป็นนโยบายทางตรงและนโยบายทางอ้อม

1.1) นโยบายทางตรง ได้แก่การกำหนดข้อจำกัดการลงทุน การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติ การจัดการและควบคุมตลาด

1.2) นโยบายทางอ้อม ได้แก่นโยบายทางการค้า นโยบายอุตสาหกรรม นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น ข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองและประกันการดำเนินธุรกิจในต่างประเทศ เป็นต้น

เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ประเทศผู้รับทุนจำเป็นต้องมีการจัดการนโยบายต่าง ๆ ให้มีความแน่นอน โปร่งใส และคาดการณ์ได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรส่งเสริมนโยบายการเปิดเสรีทางด้านการลงทุน (liberalization) ให้มากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามกระแสเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบัน ซึ่งการเปิดเสรีทางด้านการลงทุนนี้หมายถึงการลดหรือยกเลิกข้อ

จำกัดการลงทุน^๑ ที่ได้กระทำเฉพาะกับนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งก่อให้เกิดความผิดพลาดในโครงสร้างของตลาด นอกจากนี้ยังรวมถึงการลดหรือยกเลิกการให้สิทธิพิเศษและการอุดหนุนต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้จะมีการเปิดเสรีการลงทุนโดยภาพรวมแล้ว ในแง่การเปิดเสรีรายสาขาก็มีความจำเป็นต้องทำเช่นเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ต้องการให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ

นอกจากจะต้องมีการเปิดเสรีการลงทุนโดยภาพรวมแล้วในแง่การเปิดเสรีรายสาขาก็มีความจำเป็นเช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ต้องการให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามแม้ว่านโยบายการเปิดเสรีด้านการลงทุนจะเป็นสิ่งดึงดูดการลงทุนที่สำคัญ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะไปกระตุ้นให้เกิดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่แต่ละประเทศต่างแข่งขันกันในการเปิดเสรีการลงทุน จึงทำให้แรงจูงใจที่เกิดจากการเปิดเสรีที่กล่าวมาข้างต้นมีความสำคัญลดน้อยลง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีนโยบายอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า Outer Ring Policy เพื่อช่วยเสริมความน่าสนใจของปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่

นโยบายทางเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic policies) เช่น นโยบายทางการเงิน การคลัง นโยบายภาษี นโยบายอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

นโยบายการจัดการทางมหภาค (macro-organizational policies) เช่น การจัดองค์ประกอบการลงทุน การจัดพื้นที่การลงทุนและการกระจายการลงทุน การจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก การถ่ายเททางเทคโนโลยี การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านตลาดของปัจจัยการผลิต และนโยบายการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ

ในภาวะที่มีการแข่งขันแย่งชิงการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้นในปัจจุบัน นอกจากนโยบายการเปิดเสรี การลงทุนที่เริ่มมีประสิทธิภาพในการดึงดูดการลงทุนน้อยลงแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการปรับปรุงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการลงทุนต่างๆ พร้อมๆ กันไป โดยเฉพาะการมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนที่ดี การอำนวยความสะดวกหลังการลงทุนและการสร้างความเชื่อมั่นผ่านการเป็นสมาชิกตามความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ โดยวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ นั้น ก็เพื่อเร่งระยะเวลาการตัดสินใจลงทุนให้เร็วขึ้นและลดความรู้สึกห่างเหินระหว่างผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับทุน พัฒนาการของการส่งเสริมการลงทุนเริ่มตั้งแต่การสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ประเทศ การเร่งสร้างการลงทุน และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงการเน้นให้บริการการลงทุนในปัจจุบัน การให้บริการการลงทุนในที่นี้หมายถึง

รวมถึงการให้คำปรึกษาก่อนการลงทุน เร่งรัดขั้นตอนการอนุมัติโครงการลงทุน และให้ความช่วยเหลือในการขอรับใบอนุญาตต่างๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการให้บริการแบบครบวงจรในทีเดียว หรือ one stop shop รวมกระทั่งถึงการให้บริการหลังการลงทุน (after-investment services) เพื่อพยายามให้มีการลงทุนใหม่ (re-investment) และเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการลงทุน สำหรับนักลงทุนที่กำลังตัดสินใจลงทุนต่อไป สำหรับมาตรการส่งเสริมการลงทุนโดยการให้สิทธิประโยชน์ (investment incentives) นั้น แต่ละประเทศต่างก็แข่งขันกันให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ๆ จนทำให้ขณะนี้สิทธิประโยชน์ของแต่ละประเทศเริ่มเหมือนหรือไม่มีความแตกต่างกันมากนัก นอกจากนี้ การแข่งขันในลักษณะดังกล่าวยังจะก่อให้เกิดต้นทุนที่สูงโดยไม่จำเป็นต่อประเทศผู้ให้ เนื่องจากสิทธิประโยชน์การลงทุนมักจะถูกใช้เป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจลงทุน ก็ต่อเมื่อผู้ลงทุนได้ตัดสินใจในระดับหนึ่งแล้วว่าต้องการที่จะออกไปลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้น เครื่องมือทางด้านสิทธิประโยชน์จะมีผลก็เพียงเป็นตัวแปรที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศหรือพื้นที่ที่จะลงทุน มิได้เป็นตัวแปรในการเลือกที่จะมีการลงทุนในต่างประเทศหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิประโยชน์จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการลงทุนของผู้ลงทุนได้ อย่างไรก็ดีแม้ว่าการส่งเสริมการลงทุน และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จะไม่มีความสำคัญมากนัก แต่ก็ยังเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่สามารถสร้างความแตกต่างได้ โดยเฉพาะเมื่อถึงเวลาต้องเลือกพื้นที่ที่จะลงทุน

3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุน

การพิจารณาปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของผู้ลงทุนในที่สุดท้ายนี้ มีความละเอียดอ่อนและ ซับซ้อนมาก เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับระหว่างลักษณะของประเทศผู้รับทุนกับผู้ลงทุน และเป็นปัจจัยที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการจัดการของโลกอย่างมาก การพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุนอาจเริ่มจากตัวกำหนดทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศผู้รับทุนเพียงบางตัวเท่านั้น หรืออาจขึ้นอยู่กับลักษณะและวัตถุประสงค์ของผู้ลงทุนด้วย โดยการพิจารณาอาจมีจำนวนตัวแปรมากขึ้น และอาจมีการพิจารณาตัวแปรทั้งในเชิงคุณภาพและละเอียดถึงระดับจุลภาคด้วย โดยนำเอาปัจจัยภายนอกกรอบ ๆ ประเทศผู้รับทุนมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ ซึ่งตัวกำหนดพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุนสามารถจำแนกตามแรงจูงใจในการลงทุนของผู้ลงทุนได้เป็น 3 ประเภท

3.1) **ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ** (สำหรับการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ: resource-seeking) ในอดีตปัจจัยนี้เคยเป็นปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจลงทุนของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั่วโลกเป็นสัดส่วนถึงกว่าร้อยละ 60 แต่ในปัจจุบันได้ลดความสำคัญลงมาเหลือเพียงไม่ถึงร้อยละ 5 เนื่องจากประเทศผู้รับทุนต่างก็หันมาลงทุนเอง และประเทศผู้ลงทุนก็หันมาใช้การค้าขายระหว่างกันแทนการเข้าไปลงทุนโดยตรง

3.2) **ขนาดของตลาด** (สำหรับการลงทุนเพื่อแสวงหาตลาดสินค้า: market-seeking) โดยพิจารณาทั้งขนาดและการเติบโตของตลาดในประเทศรวมกับการปกป้องตลาด (โดยการกำหนดกำแพงภาษี และโควต้า) ปัจจุบันปัจจัยนี้จะมีความสำคัญมากเฉพาะสำหรับการลงทุนในสินค้าและบริการที่ไม่สามารถค้าขายระหว่างประเทศได้ตามปกติ เช่น อุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ รวมถึงบริการทางการเงิน ซึ่งประเทศผู้รับทุนทั่วไปยังไม่เปิดเสรีมากนัก

3.3) **ประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิต** (สำหรับการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต: efficiency seeking) เช่น การมีแรงงานราคาถูกอยู่มากเพียงพอ (โดยเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพในการทำงาน) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ความสำคัญของปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้ง 3 ข้างต้นเริ่มลดลง เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร การขนส่ง และการจัดการข้ามพรมแดนที่มีทางเลือกมากขึ้นโดยผ่านรูปแบบการรับจ้างผลิต (sub-contracting) การให้สิทธิในการดำเนินการ (licensing) และระบบแฟรนไชส์ (Franchising) เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดเสรีตลาดสินค้า-บริการ และตลาดปัจจัยการผลิตทั่วโลก ก็ทำให้เกิดบริษัทข้ามชาติขึ้นใหม่มากมายและรวดเร็วด้วยโครงสร้างที่แตกต่างกัน และมีวัตถุประสงค์และแรงจูงใจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพิจารณาปัจจัยดึงดูดการลงทุนทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุน ณ ขณะนี้ จึงอาจดูได้จากกลยุทธ์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ ดังนี้

1) **กลยุทธ์การรวมกลุ่มทางการลงทุนอย่างง่าย (Simple Integration Strategies)** สำหรับกลยุทธ์นี้ บริษัททุกในแต่ละประเทศจะมีความสัมพันธ์กันอย่างหลวม ๆ กับบริษัทแม่ และบริษัทลูกอื่น ๆ ในเครือ โดยเป็นการรวมตัวของกลุ่มบริษัทในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง⁹ ทั้งนี้แต่ละบริษัทจะผลิตสินค้าและบริการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือไม่ได้ถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบของโรงงานอื่นของบริษัทในเครือ โดยวัตถุประสงค์ในการลงทุนในต่างประเทศก็เพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือเพื่อทำให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น การลงทุนลักษณะนี้จะมีการย้ายฐานการผลิตไปเรื่อย ๆ ตามประเทศต่าง ๆ มีการควบคุมและจัดการบริษัทในเครือโดยการเข้าไปถือหุ้น หรือการจ้างผลิต

อาทิ การลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอ รองเท้าหรือผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แรงงานเข้มข้น
ดังนั้น ลักษณะทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับทุน ที่จะสามารถดึงดูดการลงทุนของกลุ่มเหล่านี้ได้
จะต้องประกอบด้วย

1.1) **ทรัพยากรและปัจจัยการผลิต** ได้แก่ แรงงานไร้ฝีมือที่เพียงพอทั้งปริมาณ
และคุณภาพระดับหนึ่งและความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับการส่งออก
อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่าความได้เปรียบทางด้านแรงงานอย่างเดียวเป็นเงื่อนไขที่ยังไม่เพียงพอ
จำเป็นต้องมีความได้เปรียบทางด้านอื่นประกอบด้วยเสมอ

1.2) **ปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพ** กล่าวคือ ประสิทธิภาพของปัจจัยการ
ผลิต ได้แก่ แรงงานและสาธารณูปโภคพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบจะต้องสูงกว่าต้นทุน

1.3) **ตลาด** ทั้งนี้ตลาดในประเทศไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญสำหรับกลุ่มนี้ แต่ตลาด
ของประเทศที่พัฒนาแล้วจะเป็นตลาดหลักและมีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้น ประเทศผู้รับทุนจะ
ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ หากประเทศนั้นได้รับสิทธิพิเศษในการค้าขายไปยังประเทศที่พัฒนา
แล้วเหล่านั้น

อย่างไรก็ดี กลยุทธ์การลงทุนประเภทนี้กำลังลดบทบาทลงตามระดับการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของเทคโนโลยี การสื่อสาร และการขนส่ง การลดลงของสัดส่วนต้นทุนค่าจ้างแรงงาน การลดลงของค่าแพงภาษี และการพัฒนารูปแบบของสินค้าตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศผู้รับทุนต้องแข่งขันกันในการชักจูงการลงทุนมากยิ่งขึ้น เช่นการจัดหา และจัดเตรียมสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อตอบรับกับการพัฒนาของสินค้า ทั้งนี้ ลักษณะการย้ายการผลิตไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสภาพปกติของการลงทุนในกลุ่มนี้ อาจจะไม่เป็นการสูญเสียการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศผู้รับทุนเสมอไป เพราะนั่นอาจจะหมายถึงสัญญาณเพื่อให้ประเทศผู้รับทุนมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อรองรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศประเภทอื่น ๆ ที่จะมีการโยกย้ายมาต่อไป

2) กลยุทธ์การรวมกลุ่มทางการลงทุนแบบซับซ้อนมากขึ้น (Complex Integration Strategies)

กลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศดังกล่าว หมายถึง ในกรณีที่บริษัทข้ามชาติแยกกระบวนการผลิตและการลงทุนออกเป็นส่วน ๆ โดยแต่ละส่วนจะเลือกลงทุนในประเทศหรือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับกิจกรรมทางการผลิตนั้น ๆ เปรียบเสมือนการแบ่งงานกันทำ

ระหว่างบริษัทลูก (international intrafirm division of labor) และเป็นการจัดการโครงสร้างการผลิตระหว่างประเทศ (international production networks) ตามการพัฒนาของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของโลก

โดยกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นการรวมปัจจัยดึงดูดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติทั้ง 3 ประการให้เหลือเพียงประการเดียว คือ การลงทุนเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (competitive-enhancing FDI) โดยมุ่งไปที่การตอบสนองความต้องการของตลาดโลกมากกว่าตลาดในประเทศหรือตลาดใดตลาดหนึ่ง ด้วยการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งอาจทำได้โดยการลดต้นทุนการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองตลาดที่ใหญ่ขึ้น รวมทั้งการสร้างสินทรัพย์เฉพาะตัวของกิจการ (created assets)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ประเทศผู้รับทุนจะต้องมีองค์ประกอบร่วมของปัจจัยทั้ง 3 ประการที่เพียงพอ และต้องเปิดเสรีเพื่อติดต่อกับตลาดภายนอกได้เป็นอย่างดี รวมถึงการมีนโยบายที่แน่นอนชัดเจน และตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้า-การลงทุน และข้อตกลงระหว่างประเทศต่างๆ พร้อมๆ กันไป ซึ่งประเทศผู้รับทุนที่จะสามารถดึงดูดการลงทุนจากผู้ลงทุนที่มีลักษณะนี้ได้ ต้องมีคุณสมบัติต่างๆ ดังนี้

1) แม้เป็นประเทศที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่หากมีสินทรัพย์จัดตั้ง (created assets) ที่ผู้ลงทุนต้องการ ประเทศนั้นก็ยังคงมีความน่าลงทุน

2) มีการรวมกลุ่ม (cluster) ทางเศรษฐกิจในกิจกรรมการผลิต การบริการ หรือการวิจัยพัฒนาในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับผู้ลงทุนที่เข้ามาอยู่ร่วมกัน

3) มีระดับการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี ทั้งนี้รวมถึงระบบโทรคมนาคม การขนส่งเพื่อตอบรับกับระบบการจัดการสมัยใหม่ เช่น Just-in-Time System

4) มีความหลากหลายของทรัพยากรและปัจจัยการผลิต รวมทั้งในด้านกฎหมาย บัญชี การเงิน การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น เพื่อครอบคลุมตลอดทั้งสายของกระบวนการผลิต (cross border verticle integration)

5) ต้นทุนของทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่แข่งขันได้

6) ถึงแม้ว่าขนาดของตลาดในประเทศจะมีความสำคัญลดลงแต่ยังคงเป็นตัวกำหนดที่สำคัญโดยเฉพาะสำหรับการลงทุนในสินค้าและบริการที่ไม่สามารถค้าขายได้ตามปกติ (non-tradable goods and services) เช่น สินค้าเกษตร สินค้านำเข้าเสียง่าย สินค้า

เฉพาะท้องถิ่น สินค้าที่ตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และสินค้าที่อ่อนไหวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนได้ง่าย เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่กำหนดการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศหนึ่ง ๆ ตามที่ได้กล่าวถึงมาแต่ต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงผลกระทบอย่างกว้างขวางของการเปิดเสรีทั้งทางด้านการค้า การลงทุนทั่วโลก รวมถึงการพัฒนาอย่างรวดเร็วของระดับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต การจัดการและการติดต่อสื่อสาร อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ ลักษณะและปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศต่าง ๆ ยังได้รับอิทธิพลจากผลของนโยบายระหว่างประเทศที่สำคัญอื่น ๆ อีกอันได้แก่ ข้อตกลงระหว่างประเทศในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาคว่าด้วยการลงทุน

1) ผลกระทบจากข้อตกลงทวิภาคีการลงทุนระหว่างประเทศ (Bilateral Investment Treaties: BITs) ในข้อตกลงดังกล่าวเนื้อความส่วนใหญ่จะระบุถึงมาตรฐานการคุ้มครองและการปฏิบัติ รวมทั้งกลไกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางการลงทุนระหว่างรัฐและผู้ลงทุนของทั้งสองประเทศคู่สัญญา แต่ข้อตกลงทวิภาคีจะไม่มีผลต่อปัจจัยดึงดูดการลงทุนทางเศรษฐกิจและมีใช่เป็นการส่งเสริมการลงทุนโดยตรง แต่จะช่วยในการสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดียิ่งขึ้น

2) ผลกระทบจากข้อตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค (Regional Integration Framework: RIF) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเทศลงทุนในหลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

2.1) ขอบเขตและลักษณะของการรวมกลุ่ม เช่น หากเป็นเขตเสรีทางการค้า (มีลักษณะเพียงการลดกำแพงภาษีนำเข้าระหว่างประเทศสมาชิก) ผลกระทบจะจำกัดอยู่เพียงแค่เรื่องทางการค้า แต่หากเป็นการรวมกลุ่มให้สามารถมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตและการลงทุนระหว่างกันได้เสรี (custom union) ผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างประเทศจะมีมากขึ้น

2.2) ความน่าเชื่อถือของการรวมกลุ่มในทางปฏิบัติ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความตั้งใจและระยะเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลงของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ

2.3) ระดับการพึงพิงและการเชื่อมโยงกันของประเทศสมาชิกก่อนการเข้าเป็นกลุ่มเศรษฐกิจ โดยดูจากระดับการค้าและการลงทุนระหว่างกันภายในกลุ่มก่อนการรวมกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าภายหลังการรวมกลุ่มกัน ระดับของการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศสมาชิกกำลังพัฒนา (หรือประเทศขนาดเล็กในกลุ่ม) จะสูงกว่าการเปลี่ยนแปลงในประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้ว (หรือประเทศขนาดใหญ่) เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่

ได้ดำเนินการเปิดเสรีไปก่อนล่วงหน้าแล้ว แต่ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องเร่งการเปิดเสรีมากขึ้นตามข้อตกลง โอกาสในการลงทุนจึงมีมากกว่า นอกจากนี้ ปัจจัยดึงดูดการลงทุนของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะมีบทบาทและความสำคัญลดลง เนื่องจากผู้ลงทุนจะพิจารณาปัจจัยของภูมิภาคโดยรวมเพิ่มเข้าไปด้วย ขณะนี้ปัจจัยทางการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนกลับจะมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจเลือกประเทศสมาชิกหรือพื้นที่เพื่อการลงทุนมากขึ้น การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจยังทำให้ผู้ลงทุนไม่ต้องเลือกและยอมสละสิ่งที่เป็นข้อได้เปรียบในประเทศหนึ่งเพื่อไปลงทุนในอีกประเทศหนึ่งที่มีปัจจัยอื่นที่ดีกว่า กล่าวคือ สามารถเลือกลงทุนในประเทศใดประเทศหนึ่งได้โดยยังคงสามารถใช้ข้อดีของแต่ละประเทศสมาชิกที่มีอยู่ในภูมิภาคเดียวกันในการลงทุนได้อย่างเต็มที่

3) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากข้อตกลงพหุภาคีว่าด้วยการลงทุน (Multilateral Framework on Investment: MFI) ข้อตกลงพหุภาคีว่าด้วยการลงทุนจากต่างประเทศได้ถูกริเริ่มขึ้นโดยกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้มีการเปิดเสรีทางการลงทุนระหว่างประเทศตามข้อตกลงอย่างแท้จริง โดยไม่จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจในลักษณะอื่นๆ อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง แต่ก็มีแนวโน้มที่น่าสนใจในประเด็นที่วาทะของข้อตกลงดังกล่าวจะใช้เป็นเครื่องมือดึงดูดการลงทุนได้จริงมากน้อยเพียงใดหรือทำหน้าที่เป็นเพียงหลักประกันการเปิดเสรีการลงทุนระหว่างกันเท่านั้น ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าข้อตกลงพหุภาคีว่าด้วยการลงทุนอาจจะมีผลกระทบได้ใน 3 กรณี ดังนี้

3.1) จะทำให้การลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นในประเทศสมาชิกข้อตกลง เนื่องจากมีการเปิดเสรีมากขึ้น มีการลดอุปสรรคการลงทุนต่าง ๆ ระหว่างกัน ตามข้อกำหนด Rollback Provision และมีการรับประกันการลงทุนและนโยบายการลงทุนที่เอื้อประโยชน์มากขึ้น

3.2) อาจส่งผลในทางตรงข้ามคือ ทำให้การลงทุนจากต่างประเทศกลับลดลง หากข้อตกลงนี้ไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างรวดเร็ว โดยนักลงทุนอาจโยกย้ายการลงทุนออกไปยังประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแทน

3.3 ข้อตกลงนี้อาจไม่มีผลใด ๆ ต่อปริมาณและลักษณะการลงทุนจากต่างประเทศแต่อย่างใด เพราะปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน และได้ดำเนินการไปอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว อีกทั้งขณะนี้ทั่วโลกก็มีข้อตกลงทวิภาคีกว่า 1,500 ข้อตกลง ซึ่งพร้อมที่จะขยายไปใช้กับประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการได้ทันที

การสร้างปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพของประเทศผู้รับ
 ทุนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะการทำความเข้าใจลักษณะและกระบวนการ
 ตัดสินใจของผู้ลงทุน (บริษัทข้ามชาติ) เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของประเทศกับความ
 ต้องการของผู้ลงทุนเหล่านั้นได้ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน รวมทั้งกระแสการ
 เปิดเสรีทั้งด้านการค้าและการลงทุนทำให้ปัจจัยหรือตัวกำหนดการลงทุนจากต่างประเทศที่เดิม
 เคยสามารถใช้อธิบายการเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศได้ดี กำลังลดบทบาทความ
 สำคัญลงอย่างมาก และถูกแทนที่ด้วยปัจจัยความได้เปรียบที่มีความเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น

8. บทบาทของบริษัทข้ามชาติต่อเศรษฐกิจโลก

เนื่องจากการที่ได้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในเอเชียในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมานี้ ได้ทำให้
 หลาย ๆ ประเทศที่ประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ดังกล่าว ต่างก็คาดหวังไว้ว่าเศรษฐกิจประเทศ
 ของตนจะฟื้นตัวได้โดยการลงทุนจากต่างประเทศเพราะการลงทุนดังกล่าวจะช่วยทำให้เกิดการ
 หมุนเวียนของเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

หากพิจารณาบริษัทข้ามชาติออกเป็นกลุ่มจะสามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ
 บริษัทข้ามชาติจากประเทศที่พัฒนาแล้ว และบริษัทข้ามชาติจากประเทศกำลังพัฒนา และเมื่อ
 จะดูถึงบทบาทของบริษัทข้ามชาติเหล่านั้นว่ามีมากน้อยเพียงใดวิธีหนึ่งที่จะดูได้ก็คือการดูจาก
 การจัดอันดับ ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทในเครือของบริษัทข้ามชาติในต่าง
 ประเทศ (foreign assets) ซึ่งหากพิจารณาในรอบ 6 ปี (พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา) ก็จะเห็นถึงภาพ
 ของการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

1) บริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนา

ตารางที่ 5-2 ภาพรวมบริษัทข้ามชาติ 100 รายแรกของโลก (ปี 2539)

(หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

รายการ	รวม	การเปลี่ยนแปลง 2539 : 2538
มูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign assets)	1,808	6.3
ยอดขายของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign sales)	2,149	7.4
การจ้างงานของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign employment)	5,939,470	2.4

ที่มา : UNCTAD database-World Investment Report 1998

บริษัทข้ามชาติจำนวน 100 รายแรกจากทั่วโลกที่ได้รับการจัดอันดับโดยพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทในเครือของบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign assets) ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งแรกในรอบ 6 ปี โดย บริษัท เยนเนอรัล อิเล็กทริก จำกัด (General Electric Company) จากประเทศสหรัฐอเมริกาได้ขยับขึ้นไปครองอันดับที่หนึ่ง จากอันดับที่สาม และบริษัท รอยัล ดัตช์ เชลล์ จำกัด (Royal Dutch Shell) จากประเทศอังกฤษ/เนเธอร์แลนด์ ขึ้นมาเป็นอันดับสอง สำหรับรายชื่อบริษัทใน 10 อันดับแรกไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก มีเพียงบริษัท เนสเล่ (Nestlé) จากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เลื่อนลงจากอันดับที่ 9 เป็นอันดับที่ 11 เพราะถูกแทนที่โดยบริษัท โมบิล (Mobil Corporation) จากประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามการควบรวมและการรวมกิจการ (Mergers & Acquisitions) ได้กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญของบริษัทข้ามชาติที่มีสินทรัพย์ในเครือของต่างประเทศขนาดใหญ่ (foreign assets) ดังเช่นกรณีของบริษัท โนวาติส (Novartis) จากประเทศสวิตเซอร์แลนด์เกิดจากการรวมกิจการระหว่างบริษัท แซนดอส จำกัด (Sandoz) และบริษัท ซีบา-ไกกี้ จำกัด (Ciba-Geigy) เป็นต้น

ตารางที่ 5-3 รายชื่อบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ 25 อันดับแรกของโลก
(จัดอันดับตามมูลค่าทรัพย์สินของบริษัทในเครือทั่วโลก)

(หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ลำดับ ที่	บริษัท	ประเทศ	ประเภทอุตสาหกรรม	สินทรัพย์	
				ต่างชาติ	รวม
1	General Electric	United States	Electronics	82.8	272.4
2	Shell, Royal Dutch	United Kingdom/ Netherlands	Petroleum expl./ref./dist.	82.1	124.1
3	Ford Motor Company	United States	Automotive	79.1	258.0
4	Exxon Corporation	United States	Petroleum expl./ref./dist.	55.6	95.5
5	General Motors	United States	Automotive	55.4	222.1
6	IBM	United States	Computers	41.4	81.1
7	Toyota	Japan	Automotive	39.2	113.4
8	Volkswagen Group	Germany	Automotive	n.a.	60.8
9	Mobil Corporation	Japan	Diversified	n.a.	77.9
10	Mobil Corporation	United States	Petroleum expl./ref./dist.	31.3	46.4
11	Nestle S.A.	Switzerland	Food	30.9	34.0
12	Asea Brown Boveri (ABB)	Switzerland/Sweden	Electrical Equipment	n.a.	30.9
13	Elf Aquitaine S.A.	France	Petroleum expl./ref./dist.	29.3	47.5
14	Bayer AG	Germany	Chemicals	29.1	32.0
15	Hoechst Ag	Germany	Chemicals	28.0	35.5
16	Nissan Motor Co., Ltd.	Japan	Automotive	27.0	58.1
17	Fiat Spa	Italy	Automotive	26.9	70.6
18	Unilever	Netherlands/ United Kingdom	Food	26.4	31.0
19	Daimler-Benz AG	Germany	Automotive	n.a.	65.7
20	Philips Electronics N.V.	Netherlands	Electronics	24.5	31.7
21	Roche Holding AG	Switzerland	Pharmaceuticals	24.5	29.5
22	Siemens AG	Germany	Electronics	24.4	56.3
23	Alcatel Aistnom Cie	France	Electronics	23.5	45.4
24	Sony Corporation	Japan	Electronics	23.5	45.8
25	Total S.A.	France	Petroleum expl./ref./dist.	n.a.	30.3

ที่มา : World Investment Report 1998

2) บริษัทข้ามชาติจากประเทศกำลังพัฒนา

ตารางที่ 5-4 ภาพรวมบริษัทข้ามชาติ 50 รายแรกจากประเทศกำลังพัฒนา (ปี 2539)

(หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

รายการ	รวม	การเปลี่ยนแปลง 2539 : 2538
มูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign assets)	104	31.1
ยอดขายของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign sales)	338	14.2
การจ้างงานของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ (foreign employment)	1,615,216	16.5

ที่มา : UNCTAD database-World Investment Report 1998

สำหรับบริษัทข้ามชาติจำนวน 50 รายแรกจากประเทศกำลังพัฒนาซึ่งจัดอันดับโดยพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัทในเครือของบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ บริษัทที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งและสองยังคงเป็นแดวู คอร์ปอเรชั่น (Daewoo Corporation) ของประเทศเกาหลี และเปโตรลิวอส เดอ เวเนซุเอลา เอส. เอ. (Petroleos de Venezuela) ของประเทศเวเนซุเอลา ตามลำดับ โดยบริษัท เปโตรลิวอส เดอ เวเนซุเอลา เอส. เอ. (Petroleos de Venezuela) จากประเทศเวเนซุเอลาและบริษัท แดวู คอร์ปอเรชั่น (Daewoo Corporation) จากประเทศเกาหลี ซึ่งเป็นบริษัทเพียง 2 แห่งจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายชื่ออยู่ในบริษัทข้ามชาติ 100 รายแรกของโลก โดยอยู่ในอันดับที่ 83 และ 52 เมื่อปี 2538 ได้เลื่อนมาอยู่ในอันดับที่ 73 และ 43 ตามลำดับในปี 2539 สำหรับสาขาอุตสาหกรรมที่สำคัญในบริษัทข้ามชาติ 50 รายแรกจากประเทศกำลังพัฒนานั้น ได้แก่การสื่อสาร การคมนาคม การก่อสร้างและการค้า ในขณะที่หมวดอุตสาหกรรมอาหาร เคมีภัณฑ์ วัสดุก่อสร้าง อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ไฟฟ้าเป็นสาขาการลงทุนที่โดดเด่นของบริษัทข้ามชาติ 25 รายแรกของโลก

ตารางที่ 5-5 รายชื่อบริษัทข้ามชาติ 50 อันดับแรกจากประเทศกำลังพัฒนา

(จัดอันดับตามมูลค่าทรัพย์สินของบริษัทในเครือบริษัทข้ามชาติต่างประเทศ)

(หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ลำดับ ที่	บริษัท	ประเทศ	ประเภทอุตสาหกรรม	สินทรัพย์	
				ต่างชาติ	รวม
1	Daewoo Corporation	Republic of Korea	Diversified/Trading	149,333.0	32,504.0
2	Petroleos de Venezuela S.A.	Venezuela	Petroleum expl./ref./dist.	8,912.0	45,402.0
3	Cemex S.A.	Mexico	Construction	5,259.0	9,941.0
4	First Pacific Company	Hong Kong, China	Electronics Parts	4,845.7	8,491.8
5	Sappi Limited	South Africa	Paper	3,760.3	4,846.0
6	Acer Group	Taiwan Province of China	Electronics	n.a.	180,766.0
7	Jardine Matheson Holdings	Bermuda	Conglomerate/Diversified	3,380.2	7,788.0
8	China National Chemicals, Imp. & Exp. Corp.	China	Diversified/Trading	3,201.6	6,168.8
9	China Sate Construction Engineering Corp.	China	Diversified/Construction	2,810.0	5,730.0
10	Compania de Telecomuni- caciones de Chile S.A. (CTC)	China	Utilities	2,735.6	4,408.3
11	Sunkyong Group	Republic of Korea	Energy/Trading/Chemicals	2,693.0	30,793.0
12	YPF S.A.	Argentina	Petroleum expl./ref./dist.	2,650.0	12,084.0
13	Petroleos Brasileiro S/A- Petrobras	Brazil	Petroleum expl./ref./dist.	2,583.1	33,736.3
14	Cathay Pacific Airways	Hong Kong, China	Transportation	2,555.0	79,968.0
15	Samsung Electronics	Republic of Korea	Electronics	n.a.	25,837.0
16	New World Development	Hong Kong, China	Hotel/Construction	2,321.2	12,413.5
17	Hyundai Engineering & Construction Co.	Republic of Korea	Engineering/Construction	2,287.0	8,404.0
18	LG Electronics	Republic of Korea	Electronics	2,083.2	16,662.1
19	Petroleum Nasional Berhad	Malaysia	Petroleum expl./ref./dist.	1,876.6	23,219.9
20	Citic Pacific Ltd.	Hong Kong, China	Trading/dist./Motor Vehicles/Supplies	1,876.6	6,456.3
21	Compania Vale do Rio Doce	Brazil	Mining	1,599.0	17,894.0
22	China Shougang Group	China	Diversified/Metals	1,582.6	66,830.0
23	Singapore Airlines	Singapore	Transportation	1,574.0	8,584.4
24	Hutchinson Whampoa	Hong Kong, China	Diversified	n.a.	8,174.0
25	Panamerican Beverages	Mexico/Panama	Beverages	1,436.0	1,705.0
26	Guangdong Investment	Hong Kong, China	Miscellaneous	1,392.9	2,316.4
27	Fraser & Neave Limited	Singapore	Beverages	1,357.0	4,532.0
28	Orient Overseas Intern.	Hong Kong, China	Transportation	1,255.8	1,306.1
29	Dairy Farm International	Hong Kong, China	Retailers	n.a.	3,124.0
30	Comp. Cervejaria Brahma	Brazil	Beverages	985.6	3,699.8

ตารางที่ 5-5 รายชื่อบริษัทข้ามชาติ (ต่อ)

(หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ลำดับ ที่	บริษัท	ประเทศ	ประเภทอุตสาหกรรม	สินทรัพย์	
				ต่างชาติ	รวม
31	South African Breweries	South Africa	Beverages/Hotels	959.0	5,271.0
32	Tatung Co.	Taiwan Province of China	Electrical Equipment	n.a.	3,652.0
33	San Miguel Corporation	Philippines	Beverages	903.1	3,761.6
34	Keppel Corporation	Singapore	Diversified	887.8	13,478.5
35	China National Metals & Minerals Import & Export Corp.	China	Diversified/Trading	884.6	2,388.1
36	Sime Darby Berhad	Malaysia	Diversified	833.0	10,611.0
37	Dong-Ah construction Ind.	Republic of Korea	Construction	n.a.	5,120.0
38	Wing On Company	Hong Kong, China	Retailers	804.0	1,591.5
39	Reliance Industries	India	Chemicals	801.7	5,440.0
40	Sadia Concordia Brazil	Brazil	Food	628.0	2,123.0
41	Hongkong And Shanghai Hotels	Hong Kong, China	Hotel/Property	625.0	3,523.0
42	Souza Cruz S.A.	Brazil	Diversified	609.4	2,198.8
43	Compania de Petroleos de Chile	Chile	Petroleum expl./ref./dist.	602.0	5,705.0
44	Malaysian Airline Berhad	Malaysia	Transportation	559.0	5,294.3
45	Gruma S.A. de C.V.	Mexico	Food	552.0	1,557.0
46	Barlow Limited	South Africa	Diversified	522.2	2,136.8
47	Vitro S.A.	Mexico	Miscellaneous	477.0	3,386.0
48	Bavaria S.A.	Colombia	Beverages	472.0	67,466.0
49	Empresas CMPC S.A.	Chile	Pulp & Paper	390.9	2,891.0
50	Plate Glass & Shatterprute Ind.	South Africa	Building Automotive & Furniture	372.0	758.5

ที่มา : World Investment Report 1998

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ชัดว่าบริษัทข้ามชาติใหญ่ที่สุด 100 อันดับแรกของโลก และบริษัทข้ามชาติใหญ่ที่สุด 50 อันดับแรกจากประเทศกำลังพัฒนา ต่างกำลังเพิ่มความเป็นบริษัทข้ามชาติ (Transnationalization) มากขึ้นอย่างต่อเนื่องในแง่ของมูลค่าสินทรัพย์ (foreign assets) ยอดขาย (foreign sales) และการจ้างงาน (foreign employment) ของบริษัทในเครือของบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีสัญญาณบ่งชี้ว่าบทบาทของ บริษัทข้ามชาติจะมีความสำคัญยิ่งขึ้น อันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์และภาวะตกต่ำทาง

เศรษฐกิจในเอเชียครั้งนี้ ซึ่งได้สร้างปัจจัยหลายประการที่เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนของต่างชาติ อาทิ ความต้องการเงินทุน นโยบายเปิดเสรีในการควบและรวมกิจการ การลดจำนวนหรือการยกเว้นขั้นตอนการดำเนินการ รวมถึงการเพิ่มแรงจูงใจในการลงทุนอื่น ๆ

9. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย

ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียก็ตาม แต่เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเอเชียก็ยังคงเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2540 แม้ว่าสัดส่วนของเอเชียในการรองรับการลงทุนในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาได้ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยได้ลดลงจากร้อยละ 63.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 58.3 ในปี 2540 ถ้าพิจารณาลึกลงไปอีกจะพบว่าเงินลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้าจีนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของเงินลงทุนจากต่างประเทศในบรรดาประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย

ตารางที่ 5-6 การกระจายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย

	พ.ศ. 2535		พ.ศ. 2536		พ.ศ. 2537		พ.ศ. 2538		พ.ศ. 2539		พ.ศ. 2540	
	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง	ล้าน US\$	ส่วน แบ่ง
ทั้งหมด	27,683	100.0%	47,348	100.0%	58,265	100.0%	66,571	100.0%	77,624	100.0%	82,411	100.0%
จีน	11,156	40.3%	27,515	58.1%	33,787	58.0%	35,849	53.9%	40,800	52.6%	45,300	55.0%
อินเดีย	233	0.8%	574	1.2%	973	1.7%	1,964	3.0%	2,382	3.1%	3,264	4.0%
อินโดนีเซีย	1,777	6.4%	2,004	4.2%	2,109	3.8%	4,348	6.5%	6,194	8.0%	5,350	6.5%
เกาหลี	727	2.6%	588	1.2%	809	1.4%	1,776	2.7%	2,325	3.0%	2,341	2.8%
มาเลเซีย	5,183	18.7%	5,006	10.8%	4,342	7.5%	4,132	6.2%	4,672	6.0%	3,754	4.6%
ฟิลิปปินส์	228	0.8%	1,238	2.6%	1,591	2.7%	1,459	2.2%	1,520	2.0%	1,253	1.5%
ไทย	2,114	7.6%	1,804	3.8%	1,322	2.3%	2,002	3.0%	2,268	2.9%	3,600	4.4%
เวียดนาม	385	1.4%	523	1.1%	742	1.3%	2,000	3.0%	2,158	2.8%	1,200	1.5%
อื่น ๆ	5,880	21.2%	8,098	17.1%	12,590	21.6%	13,041	19.6%	15,307	19.7%	16,349	19.8%

ที่มา : UNCTAD

สำหรับสถานการณ์ในประเทศที่ประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจในเอเชียนั้น จะพบว่าเงินทุนระยะสั้นคือเงินกู้จากต่างประเทศของธนาคารและเงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ที่เคยไหลเข้าสู่ประเทศอาเซียน 4 ประเทศและเกาหลีได้เป็นจำนวนมหาศาลได้ลดลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบางประเทศในช่องที่ผ่านมายังคงดีอยู่โดยเฉพาะเกาหลีใต้และไทย เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศอื่น ๆ ในปี 2540 ยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกับปี 2539 โดยลดลงเพียงเล็กน้อย แต่ในปี 2541 ได้ลดลงถึงร้อยละ 12 โดย

เฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียมีเงินทุนไหลออกมากกว่าไหลเข้าซึ่งนับได้ว่าเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2517 ส่วนประเทศไทยและเกาหลีได้นั้นกลับมีเงินลงทุนโดยตรงเพิ่มขึ้นมากเป็นประวัติการณ์

ตารางที่ 5-7 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศและเกาหลีใต้
ปี พ.ศ. 2533-2541

หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (ข้อมูลจากดุลการชำระเงิน)							
อินโดนีเซีย	1.8	2	2.1	4.3	6.2	4.7	-1.3
เกาหลีใต้	0.7	0.6	0.8	1.8	2.3	2.8	5.1
มาเลเซีย	5.2	5	4.3	4.1	5.1	5.1	3.6 ¹
ฟิลิปปินส์	0.2	1.2	1.6	1.5	1.5	1.1	1.0 ¹
ไทย	2.1	1.8	1.3	2	2.3	3.7	7.0
รวม	10	10.6	10.2	13.7	17.5	17.5	15.4
เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกและเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้	27.7	47.4	55.4	65.5	77.6	n.a.	n.a.
จีน	11.2	27.5	33.8	35.8	40.8	n.a.	n.a.
สัดส่วนของ 5 ประเทศที่ได้รับผล กระทบในเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (%)	36.2	22.5	18.4	21	21.9	n.a.	n.a.

ที่มา : UNCTAD, FSI/TNC database

¹ตัวเลขประมาณการ ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2542

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยตั้งแต่กลางปี 2540 เป็นต้นมา พบว่านักลงทุนต่างชาติยังคงมีความสนใจลงทุนในประเทศไทย โดยจากการเก็บสถิติของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) พบว่าจำนวนโครงการลงทุนที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมทั้งสิ้นในปี 2541 ลดลงร้อยละ 22.6 โดยในจำนวนนี้มีโครงการลงทุนที่มีต่างชาติร่วมถือหุ้นด้วย 551 โครงการ โดยลดลงเพียงร้อยละ 4.5 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2540

**ตารางที่ 5-8 โครงการลงทุนจากต่างชาติที่ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในช่วง
ปี พ.ศ. 2538-2541**

	2538	2539	2540	2541
จำนวนโครงการลงทุน	1,205	974	920	713
มูลค่าการลงทุน (ล้านบาท)	586,043.5	529,428.3	482,892.3	303,386.0
จำนวนโครงการลงทุนจากต่างประเทศ	621	545	577	551
มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศ (ล้านบาท)	414,526.1	355,862.9	333,250.5	272,528.4
การถือหุ้น				
- ต่างชาติ 100% (จำนวนโครงการ)	137	145	199	216
- ต่างชาติ 100% (มูลค่าการลงทุน : ล้านบาท)	36,890.9	75,793.6	40,003.9	82,191.9
- ไทย 100% (จำนวนโครงการ)	584	429	343	162
- ไทย 100% (มูลค่าการลงทุน : ล้านบาท)	171,517.4	173,565.5	149,641.8	30,857.6
- โครงการร่วมทุน (จำนวนโครงการ)	484	400	378	335
- โครงการร่วมทุน (มูลค่าการลงทุน : ล้านบาท)	377,635.1	279,069.3	293,246.5	190,336.5

ที่มา : BOI (ข้อมูล ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2542)

สำหรับในขั้นของการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน จำนวนโครงการลงทุนจากต่างประเทศในปี 2541 ลดลงเล็กน้อยจากปีก่อนหน้า โดยมีจำนวน 551 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 77 ของจำนวนโครงการที่ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด ซึ่งลดลงร้อยละ 4.5 จากปี 2540 โดยมีมูลค่าเงินลงทุน 272,528 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 89.8 ของเงินลงทุนของจำนวนโครงการที่ได้รับการอนุมัติทั้งหมด และลดลงร้อยละ 18.2 จากปี 2540 ในส่วนของการถือหุ้นต่างชาตินั้น โครงการลงทุนที่มีต่างชาติถือหุ้นในขั้นอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ของจำนวนโครงการและเงินลงทุน โดยในปี 2541 จำนวนโครงการที่ต่างชาติถือหุ้นทั้งสิ้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.5 ขณะที่มูลค่าเงินลงทุนเพิ่มขึ้นจากปี 2540 ถึงร้อยละ 105.5

สำหรับโครงการที่ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในปี 2541 ที่มีขนาดลงทุนตั้งแต่ 10,000 ล้านบาทขึ้นไปมีจำนวน 5 โครงการ และมีมูลค่าการลงทุน 131,981.6 ล้านบาท โดยโครงการขนาดใหญ่ที่สำคัญได้แก่ โครงการผลิตเยื่อกระดาษและ Black Liquor โครงการผลิตพลังงานไฟฟ้า โครงการผลิต Hard Disc Drive ฯลฯ และจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่สำรวจบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนที่มีต่างชาติถือหุ้นอย่าง

น้อยร้อยละ 10 พบว่า แม้ว่าไทยจะเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่ผลการประกอบการของบริษัทต่างชาติส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2540 ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมากในปี 2541 จึงส่งผลให้รายได้จากการส่งออกเพิ่มขึ้น และหากพิจารณาถึงผลกำไร-ขาดทุนของบริษัทพบว่าในปี 2541 กว่าครึ่งหนึ่งของบริษัทยังมีกำไร

ตารางที่ 5-9 แสดงผลกำไร-ขาดทุนของบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในปี พ.ศ. 2541
(แยกรายสาขา)

สาขา	จำนวนบริษัททั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม	บริษัทที่มีกำไร	ร้อยละของบริษัททั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม	บริษัทที่ขาดทุน	ร้อยละของบริษัททั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม
เกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตร	25	20	80.0	2	8.0
แร่ โลหะและเซรามิกส์	10	4	40.1	6	60.0
อุตสาหกรรมเบา	54	31	57.4	10	18.5
ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	91	35	38.5	42	46.2
อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องไฟฟ้า	94	55	58.5	19	20.2
เคมีภัณฑ์ กระดาษ และพลาสติก (รวมผลิตภัณฑ์พลาสติก)	53	30	56.6	20	37.7
บริการและสาธารณูปโภค	12	4	33.3	2	16.7
รวม	339	179	52.8	101	29.8

ที่มา : จากการสำรวจ BOI เมื่อวันที่ 11 มี.ค. 42 - 31 มี.ค. 42

จากผลการสำรวจพบว่าสาขาที่มีกำไรในสัดส่วนที่สูง ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเคมี กระดาษ พลาสติก ส่วนบริษัทที่ขาดทุนนั้นมีสัดส่วนเป็น 1 ใน 3 ของบริษัททั้งหมด โดยสาขาที่ได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดคือแร่ โลหะและเซรามิกส์ (รวมวัสดุก่อสร้าง) ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งซึ่งต้องพึ่งพาตลาดในประเทศเป็นหลัก

1. Brooke and Remmers, The Strategy of Multinational Enterprise: Organization and Finance, London : Longman, 1970, pp.5.
2. Sweezy and Magdoff, The Dynamics of U.S. Capitalism, New York : Monthly Review Press, 1972, pp. 130.
3. Hood and Young, The Economics of Multinational Enterprise, London : Longman, 1979, pp. 3.
4. กฤช ภูริสินสิทธิ, เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเทคโนโลยี, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทประชาชน จำกัด, 2535, หน้า 121.
5. UNCTAD-United Nations Conference on Trade and Development (การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและพัฒนา) จัดตั้งโดยองค์การสหประชาชาติเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศด้อยพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ (มีรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวต่ำกว่า 600 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี) โดยตั้งเป้าหมายว่าจะเร่งรัดอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ให้ต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยจะให้ความช่วยเหลืออยู่ในรูปของเงินทุนและอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมการค้า UNCTAD ได้มีการประชุมครั้งแรกที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อ ค.ศ. 1964
6. TNCs : Transnational Countries เป็นประเภทหนึ่งของบริษัทข้ามชาติ
7. FDI : Foreign Direct Investment หรือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ
8. ข้อจำกัดการลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่
  - การกำหนดบัญชีประเภทธุรกิจต้องห้ามสำหรับต่างชาติ (negative list)
  - การกำหนดสัดส่วนความเป็นเจ้าของ
  - การขออนุญาตเพื่อการลงทุนในบางสาขา
  - การกำหนดเงื่อนไขในการลงทุนและดำเนินธุรกิจ
  - การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา
  - การควบคุมการลงทุนภายนอกประเทศ (outward FDI)
9. ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน สุวินัย ภรณวลัย, ทฤษฎีบริษัทข้ามชาติ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532, หน้า 35.